

วิถีชุมชน บ่อพลอย

ตำบลบ่อพลอย • อำเภอบ่อไร่ • จังหวัดตราด

“

ตำนานพลอยบุรพา
ตระการตาน้ำตกคลองแก้ว
มากแนวป่าไม้อุทยาน

”

คำขวัญ ตำบลบ่อพลอย

สารบัญ

06 ประวัติความเป็นมา

10 ลักษณะภูมิประเทศ ประชากร

- อาณาเขต
- ลักษณะภูมิประเทศ
- ลักษณะภูมิอากาศ
- ประชากร เชื้อชาติ ศาสนา
- การศึกษา
- การคมนาคม
- การปกครอง
- สภาพแวดล้อม

18 สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ

- น้ำตกคลองแก้ว
- วัดรัตนวราราม
- พิพิธภัณฑ์อัญมณี

24 ทรัพยากรธรรมชาติ

26 มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

- ไม้กฤษณา
- ไม้หุลุมพอ
- ไม้สีละมัน
- แร่ธาตุและ
รัตนชาติที่บิทมสยาม
- ภาษาและวรรณกรรม
- การละเล่นพื้นบ้าน
- ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น
- ปรัชญาทางสังคมที่
ชาวตำบลบ่อพลอย
รับสืบทอดกันมา
จากรุ่นก่อน ๆ

39 ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยี

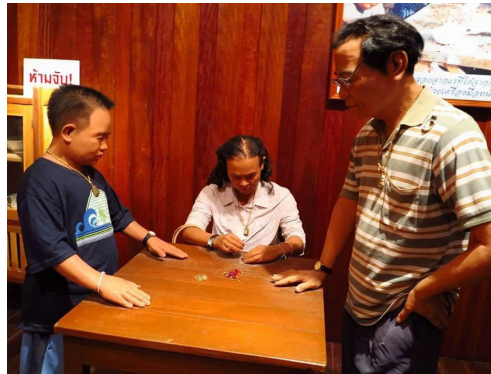
- ภูมิปัญญาด้านการทำมาหากิน
- ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการกินอยู่

ประวัติความเป็นมา

ตำบลบ่อพลอย เป็นหนึ่งในห้าตำบลของอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ความเดิมจากปราชญ์ชาวบ้าน ได้เล่าต่อกันมาว่าในตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ได้มีการขุดพลอยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 เรื่อยมาจวบจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการสำรวจ และให้สัมปทานชาวต่างชาติ และมีการตื่นตัวขุดพลอยกันมากขึ้น โดยในระยะแรกเป็นการขุดด้วยมือใช้อุปกรณ์ง่าย ๆ และต่อมาได้มีการนำเครื่องสูบลมมาใช้ในการขุดพลอย จึงทำให้การขุดพลอยเริ่มลดน้อยลงและหมดพลอย ในที่สุด เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2537 หลงเหลือก็เพียงแต่บ่อพลอยเดิม ที่เคยสร้างรายได้และความทรงจำที่ดีของคนในพื้นที่ตำบลบ่อพลอยแห่งนี้

ตำบลบ่อพลอย เมื่อครั้งอดีตเคยมีอุตสาหกรรมทำเหมืองพลอย หรือทำ บ่อพลอยตามภาษาชาวบ้านที่เคยเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุดในเขตภาคตะวันออกเฉียง ประเทศไทย เช่น ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี-ตราด โดยเฉพาะในอำเภอบ่อไร่ จังหวัด ตราด ซึ่งเคยอุดมไปด้วยทรัพยากรแร่ ความมั่งคั่งที่มีค่านักกลายเป็นที่ต้องการของ ตลาด และเรียกเหล่านักแสวงโชคให้เดินทางมาค้นหา แต่กาลเวลาได้พรากสิ่งที่มี อยู่ให้จากไปอย่างรวดเร็ว พื้นที่สัมปทานเริ่มหมดความรุ่งเรืองจึงกลายเป็นอดีต แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ทั้งนี้การทำเหมืองพลอยหรือบ่อพลอยตามภาษาชาวบ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 สายแร่ทอद्यาวมีมากมายอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร แต่ในขณะนั้นการทำเหมืองยังเป็นการทำในแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน นั่นคือหาแร่โดยใช้วิธีการขุดเป็นหลุมกลม ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันมาตั้งแต่ยุคบุกเบิก และในเวลาต่อมาก็เริ่มมีเหล่านักแสวงโชคได้เดินทางเข้ามา ซึ่งนักแสวงโชคเหล่านั้นส่วนมากจะใช้วิธีการร่อนหาพลอย โดยวิธีการจะทำการขุดแร่ขึ้นมาจากดินและนำมาร่อนหาพลอยในแหล่งน้ำ

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทำให้พบพลอยได้ง่ายในช่วงเวลานั้น อีกทั้งความมั่งคั่งในสินแร่จึงทำให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้นและในเหตุผลนี้เอง เหล่านักแสวงหาโชคจึงได้หลั่งไหลเข้ามายังตำบลบ่อพลอยแห่งนี้ จึงได้เกิดการทำสัมปทานเหมืองและมีการใช้เครื่องจักรในการทำเหมือง โดยมีการใช้เครื่องสูบน้ำฉีดพ่นให้ถล่มหรือใช้รถตักดินมากองไว้ แล้วใช้เครื่องสูบน้ำฉีดให้ดินกับพลอยไหลไปตามทางน้ำผ่านเครื่องดูตามรางน้ำที่กำหนด ทั้งหมดจะผ่านเครื่องร่อนแร่แบบแยกแร่ ระหว่างที่แร่ไหลผ่านตัวแยกจะมีจังหวะดูพลอยมีน้ำหนักมากกว่าดินจะลงในร่องของตัวแยก ส่วนหิน ดินและทรายที่มีน้ำหนักเบากว่าพลอยจะไหลไปกับน้ำ ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นตัวการในการทำให้พลอยลดลงอย่างรวดเร็ว

ในยุคที่รุ่งเรืองที่สุดอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2524-2532 โดยในปี 2530 เป็นปีที่เจริญรุ่งเรืองถึงขีดสุด รายได้มากกว่า 1,000 ล้านบาทต่อวัน ซึ่งในช่วงเวลานั้นพื้นที่แห่งนี้มีบ้านเรือนร้านค้ามากมาย แต่ผู้ที่อยู่อาศัยส่วนมากจะเป็นนักแสวงโชคที่มาจากต่างถิ่น

หลังจากการทำเหมืองแร่อย่างหนักหน่วงโดยไม่คำนึงถึงทรัพยากรที่มีถึงแม้จะมีอยู่มากก็ตาม แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการทางโลก จึงทำให้สิ่งล้ำค่าเหล่านี้เริ่มลดลง สิ่งเหล่านี้จึงทำให้การทำเหมืองเริ่มไม่มีกำไร ความซบเซาและความเจียบเหงาจึงได้เข้ามาเยือนตำบลบ่อพลอยแห่งนี้

นักแสวงโชคทั้งหลายจึงได้ลากลับถิ่นเกิดหลังจากกอบโกยความมั่งคั่งกันมาหลายทศวรรษ พื้นที่แห่งนี้จึงเหลือแต่ความทรงจำ ในที่สุดทั้งหมดหยุดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 สถานที่ที่ปัจจุบันยังมีการเสี่ยงโชค การร่อนหาพลอย ณ บริเวณคลองเขาปึกกา หมู่ 2 ตำบลหนองบอน อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

ลักษณะภูมิประเทศ ประชากร

อาณาเขต

ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ได้ยกฐานะจากสภาตำบลเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2539 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 มีนาคม 2539 ลำดับที่ 423 ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 140/4 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด มีพื้นที่ประมาณ 135 ตารางกิโลเมตร หรือ 84,373 ไร่ ห่างจากอำเภอบ่อไร่ 2.5 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดตราด 55 กิโลเมตร โดยมีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ประเทศกัมพูชา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลนนทรีย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลนนทรีย์ อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลช้างฆูน อำเภอบ่อไร่ และ ตำบลวังตะเคียน อำเภอเขาสมิง

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นภูเขาและพื้นที่ราบสลับเชิงเขา และมีลำคลองไหลผ่านมาจากแนวเทือกเขาบรรทัดหลายสาย สภาพการใช้ที่ดินได้แบ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ร้อยละ 30 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติร้อยละ 60 และอื่น ๆ ร้อยละ 10 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบเชิงเขาและเนินเตี้ย ๆ โดยมีแม่น้ำ 3 สาย คือ คลองบ่อไร่ คลองช้างฆูน และคลองโสน ไหลไปบรรจบกันเป็นแม่น้ำเขาสมิง สภาพจากธรรมชาติเป็นสวนยางพารา สวนผลไม้ และไร่สับปะรด อย่างไรก็ตาม พืชเศรษฐกิจเหล่านี้มีความสำคัญและสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น

ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของพื้นที่ตำบลพ่อพลอย อำเภอป่าไร่ จังหวัดตราด มีลักษณะภูมิอากาศที่ไม่ร้อนจัด ไม่หนาวจัด แต่มีฝนชุกมาก เพราะมีพรมแดนธรรมชาติเป็นภูเขาโอบล้อม ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป อากาศจะไม่หนาวเย็นมากนัก มีอุณหภูมิประมาณ 20 องศาเซลเซียส ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลของเทือกเขาบรรทัดที่ช่วยกำบังลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพาความหนาวเย็นและแห้งแล้งมาจากดินแดนตอนในของภาคพื้นทวีปเอเชีย ประกอบกับอิทธิพลของน้ำทะเล ทำให้เกิดการถ่ายเทอุณหภูมิระหว่างแผ่นดินกับพื้นน้ำเหมือนมีเครื่องปรับอากาศขนาดยักษ์ ช่วยปรับอุณหภูมิของพื้นที่ตำบลพ่อพลอย อำเภอป่าไร่ จังหวัดตราด ไม่ให้เปลี่ยนแปลงมากนัก นอกจากนั้นแล้ว ในช่วงต้นฤดูหนาวจะมีมวลอากาศร้อนจากเทือกเขาบรรทัดลอยขึ้นไปปะทะกับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดฝนตกกระจายช่วงสั้น ๆ ในบริเวณพื้นที่อำเภอป่าไร่ จังหวัดตราด

ในช่วงฤดูร้อน เป็นช่วงเวลาระหว่างเดือนมีนาคมและเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยไม่เกิน 34 องศาเซลเซียส เนื่องจากมีความกว้างใหญ่ของป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์

มีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้นเกือบตลอดทั้งปี เนื่องจากได้รับอิทธิพลของลมทะเลจากอ่าวไทย และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะภูมิอากาศออกเป็น 3 ฤดู ได้ดังนี้

ฤดูร้อน อุณหภูมิ 30-36 องศาเซลเซียส ช่วงเดือน ก.พ.-เม.ย.

ฤดูหนาว อุณหภูมิ 16-26 องศาเซลเซียส ช่วงเดือน ธ.ค.-ม.ค.

ฤดูฝน มีฝนตกถึง 7-8 เดือน ช่วงเดือน เม.ย.-พ.ย.

บรรยากาศธรรมชาติ ท่ามกลางภูเขาและป่าไม้ ความอุดมสมบูรณ์ ความชุ่มชื้น อากาศที่บริสุทธิ์ของเทือกเขาบรรทัด อากาศที่ไม่ร้อนเกินไปและไม่หนาวเกินไป มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี

ประชากร เชื้อชาติ ศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 14,000 ไร่ เช่น ทำสวนผลไม้ ปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม น้ำมัน ทำนาข้าว เพาะพันธุ์ไม้กฤษณา บางส่วนเลี้ยงสัตว์ เช่น เพาะพันธุ์ไก่พันธุ์พื้นเมืองจำหน่าย เลี้ยงตะพาบน้ำพันธุ์ได้หัวน้ ค่าขาย รั้งจ้างทั่วไป รับราชการ ฯลฯ รายได้ของประชากรโดยเฉลี่ยต่อปียังต่ำกว่า 25,000 บาท/คน/ปี โดยภาพรวมแล้วประชาชนยังมีฐานะยากจน และยังมีประชาชนวัยทำงานจำนวนมากเดินทางไปทำงานยังท้องถิ่นอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีที่ดินทำกินหรือมีอยู่น้อยจึงไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ผู้นำถือศาสนา ร้อยละ 95 ของประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 3 ของประชากรทั้งหมด นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 2 ของประชากรทั้งหมด นับถือศาสนาคริสต์

การศึกษา

การศึกษาของประชาชนพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สามารถจัดบริการให้แก่ประชาชนในวัยเรียน ได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ มีตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอาชีวศึกษา มีโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม

การคมนาคม

การเดินทางจากจังหวัดตราดไปพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ในปัจจุบันจะใช้ทางรถยนต์และรถโดยสารประจำทาง ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง

เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3157 (ถนนสายท่าจอด-บ่อไร่) เป็นเส้นทางติดต่อระหว่าง สุขาภิบาลแสนตุ้ง กับอำเภอบ่อไร่ ระยะทาง 35 กิโลเมตร

เส้นทางแยกจากทางหลวงหมายเลข 318 บริเวณบ้านไร่ป่า อำเภอเมืองตราด ผ่านบ้านด่านชุมพล ไปนนทรีย์ ไปถึงอำเภอบ่อไร่ ระยะทาง 47 กิโลเมตร

เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3158 (ถนนสายเขาสมิง-บ้านนนทรีย์) เส้นทางเริ่มจากสุขาภิบาลเขาสมิง ไปยังอำเภอบ่อไร่ไปเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 3158 (ตราด-บ่อไร่) บริเวณบ้านนนทรีย์ ระยะทาง 27 กิโลเมตร

เส้นทางเขาสมิง ผ่านบ้านศรีบัวทอง ผ่านหมู่ 6 บ้านคลองแอง ผ่าน หมู่ 5 บ้านตางาม ผ่านหมู่ 3 บ้านบ่อไร่

ประชาชนส่วนใหญ่จะใช้ยานพาหนะทางรถยนต์เป็นหลัก โดยมีถนน เส้นทางหลัก ประกอบด้วย

ถนนลาดยาง	7 สาย	ระยะทาง	26.30	กิโลเมตร
ถนนคอนกรีต	21 สาย	ระยะทาง	12.41	กิโลเมตร
ถนนลูกรัง	62 สาย	ระยะทาง	59.25	กิโลเมตร

การปกครอง

ในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ 1 บ้านมะนาว	หมู่ 6 บ้านคลองแอง
หมู่ 2 บ้านปะอา	หมู่ 7 บ้านตากแว้งล่าง
หมู่ 3 บ้านบ่อไร่	หมู่ 8 บ้านหมื่นดำน
หมู่ 4 บ้านตากแว้ง	หมู่ 9 บ้านจัดสรร
หมู่ 5 บ้านตางาม	หมู่ 10 บ้านคลองยอ

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ณ ปัจจุบัน มีความเสื่อมโทรมลง จากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น การบุกรุก ตัดไม้ทำลายป่า การเคຍทำเหมืองพลอย ทำให้เสียสมดุลทางธรรมชาติ ต่อบระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างมากมายในช่วงเวลาไม่นาน

ซึ่งทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อากาศร้อนขึ้น พืชพรรณที่ปลูกไว้เสียหายไม่ให้ผลผลิตอย่างที่เคຍ รายได้ลดลง สังคมเกษตรกรรมเกิดความเปลี่ยนแปลง จากที่เคຍเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน กลับกลายเป็นสังคมที่ต้องแก่งแย่งแข่งขัน เช่น การชิงทำทางตักน้ำในลำคลองให้เข้าสวนตัวเองก่อนเพื่อน หรือแข่งกันขุดบ่อเก็บน้ำ เพื่อให้ได้น้ำใช้มาก ๆ โดยไม่คำนึงถึงสวนใกล้เคียง นอกจากนั้นแล้ว ยังทำให้เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปด้วย

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

น้ำตกคลองแก้ว

อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้วแห่งนี้ ตั้งอยู่ในตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด โดยน้ำตกนี้ จะเป็นน้ำตกขนาดกลาง ๆ ไม่ใหญ่และไม่เล็กจนเกินไป มีด้วยกันทั้งหมด 7 ชั้น ซึ่งนอกจากความสวยงามของน้ำตก ที่เราจะได้เล่นน้ำกันแล้ว ในบริเวณด้านบนของน้ำตกชั้นที่ 4 นั้น ก็จะมีลานหินขนาดใหญ่ ที่เรียกว่า ลานหินเขา เป็นจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นตัวอำเภอบ่อไร่ได้แบบชัดเจนอีกด้วย โดยอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้วนี้ จะมีพื้นที่ประมาณ 65,525 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาตลอดแนวที่อยู่ติดกับชายแดนไทย-กัมพูชา มียอดเขาที่สูงที่สุดคือ ยอดเขาตาบาดที่สูงราว 836 เมตรทำให้บริเวณนี้ เป็นแหล่งกำเนิดสายน้ำหลายสาย ทั้งคลองแก้ว คลองตาบาด คลองแอ้ง คลองหินเพลิง คลองทับกะไต และคลองสีระมัน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะไหลลงสู่คลองสะอาด และออกสู่ทะเลไปนั่นเอง ส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวที่จะมายังน้ำตกคลองแก้วนี้ จะมาเที่ยวถึงแค่เพียงบริเวณชั้นที่ 4 เท่านั้น เพราะถ้าจะเที่ยวน้ำตกคลองแก้วให้ครบทุกชั้นก็ต้องใช้เวลาเกือบทั้งวันเลยทีเดียว อาจจะทำให้มีเวลาไม่พอ

สิ่งที่น่าสนใจของน้ำตกคลองแก้ว เป็นน้ำตกขนาดกลางสูง 7 ชั้น มีน้ำตลอดปี ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 3 เป็นลำธารไหลลดหลั่นลงมาจากผาหินไม่สูงนัก แต่ละชั้นห่างกันไม่เกิน 150 เมตร มีแอ่งน้ำให้ว่ายน้ำเล่นได้ นักท่องเที่ยวนิยมเล่นน้ำที่น้ำตกชั้นที่ 3 กันเป็น

ส่วนมาก ส่วนน้ำตกชั้นที่ 4 อยู่ห่างจากชั้นที่ 3 ไปราว 350 เมตร สายน้ำ ไหลลงมาจากผาหินสูง 30 เมตร รอบบริเวณมีก้อนหินซึ่งมอสและเฟินขึ้นปกคลุมจนเขียวชอุ่ม เป็นน้ำตกชั้นที่สวยงามที่สุดและเป็นจุดสุดท้ายที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมได้ด้วยตนเอง

การเดินทางไปยังน้ำตกคลองแก้ว

ถ้าตรงจากกรุงเทพฯ ให้ขับไปบนถนนสุขุมวิท ทางหลวงหมายเลข 3 พอถึงตลาดแสนตุ้ง อำเภอเขาสมิงแล้ว ให้เลี้ยวซ้ายไปตามถนนทางหลวงหมายเลข 3157 สายแสนตุ้ง-บ่อไร่ ขับไปประมาณ 33 กิโลเมตร ให้เลี้ยวซ้ายผ่านตำรวจตระเวนชายแดนที่ 116 ไปอีกประมาณ 8 กิโลเมตร จะถึงน้ำตกคลองแก้ว

การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ถ้าไปจากอำเภอเมืองจะใช้ทางหลวงหมายเลข 3 ไปทางอำเภอเขาสมิง ประมาณ 17 กิโลเมตร ถึงอำเภอเขาสมิงให้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 3159 ไปทางอำเภอบ่อไร่ ประมาณ 27 กิโลเมตร จากนั้นให้เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 3157 ถึงด่านตำรวจตระเวนชายแดนที่ 116 ให้เลี้ยวขวาไปตามถนนรพช. (บ้านมะนาว-บ้านปะอา) ประมาณ 5 กิโลเมตร พบสามแยกให้เลี้ยวซ้าย ผ่านโรงเรียนบ้านปะอา ไปประมาณ 4 กิโลเมตร ถึงที่ทำการ

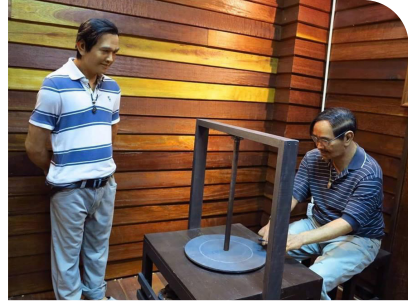
การเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง จากตัวอำเภอเมืองขึ้นรถสายตราด-บ่อไร่ สาย ก บริเวณหลังตลาดสดเทศบาล ลงที่หน้าตลาดเทศบาลบ่อพลอยแล้วเหมารถตุ๊กตุ๊ก ราคาประมาณ 60 บาท ถึงอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว

ความสงบ สดชื่น เย็นสบาย และยังมีจุดชมวิว “ลานหินเขา” ที่สามารถมองเห็นบรรยากาศของอำเภอบ่อไร่โดยรอบได้อีกด้วย

พิพิธภัณฑ์อัญมณี

ในอดีตตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เป็นแหล่งที่มีความเจริญรุ่งเรืองและอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ คือ พลอยแดง หรือ “ทับทิมสยาม” จำนวนมาก ซึ่งนักแสวงโชคจากทั่วทุกสารทิศได้หลั่งไหลเข้ามา ขุดพลอยและทำเหมืองพลอยในตำบลบ่อพลอย เป็นผลให้ชุมชนในพื้นที่เกิดความเฟื่องฟูเป็นอย่างมากและรวดเร็ว จนกระทั่งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 พื้นที่ที่เปิดสัมปทานขุดพลอยเริ่มหมดไป การทำเหมืองพลอยเริ่มซบเซาลง รวมทั้งอาชีพของคนทำพลอยก็เริ่มเลือนหายไปเช่นกัน เทศบาลตำบลบ่อพลอยได้ตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์การทำเหมืองพลอย จึงได้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์เมืองอัญมณีขึ้นมา ภายในพิพิธภัณฑ์ได้จัดแสดงกระบวนการทำเหมืองพลอยแบบดั้งเดิม โดยไล่เรียงลำดับขั้นตอนไว้อย่างละเอียด ได้แก่ การขุดหาพลอย การร่อนพลอย การคัดพลอย และการเจียรไนพลอย โดยจัดทำหุ่นไฟเบอร์กลาสเหมือนคนจริงแสดงท่าทางไว้ในอิริยาบถต่าง ๆ ประกอบ ซึ่งหุ่นดังกล่าว ส่วนหนึ่งปั้นจากต้นแบบบุคคลจริงที่อยู่ในประวัติศาสตร์การขุดพลอยนั้นด้วย การรับชมพิพิธภัณฑ์จึงทำให้เกิดความรู้สึกเสมือนได้ย้อนเวลากลับไปสู่บรรยากาศในช่วงเหตุการณ์สมัยนั้น

“พิพิธภัณฑ์เมืองอัญมณี” จึงได้เกิดขึ้น พิพิธภัณฑ์เมืองอัญมณี ตั้งอยู่ที่ บ้านจัดสรร หมู่ 9 ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ ตระหนักถึงความสำคัญของประวัติในการทำเหมืองพลอยที่ได้สูญหายไปแล้ว โดย ได้มีการเปิดให้เข้าชมอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2556 ภายใน พิพิธภัณฑ์เมืองอัญมณีแห่งนี้จัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งเสมือนจริงในอริยาบทต่าง ๆ เริ่ม ตั้งแต่ขั้นตอนการหาพลอยและขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำเหมืองพลอย การคัดพลอย และการเผาพลอยอันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับพลอย จนถึง การจัดแสดงขั้นตอนสุดท้ายแห่งความสวยงาม นั่นคือการเจียรในพลอยนั่นเอง รวมทั้งกระบวนการทุกขั้นตอนกว่าจะมาเป็นพลอยสวยสักหนึ่งเม็ด นอกจากนี้หุ่น ขี้ผึ้งจำลองแล้ว ยังมีการจัดแสดงบรรยากาศคึกคักของการซื้อขายพลอยในอำเภอบ่อไร่ในสมัยโบราณ หรือตลาดค้าขายพลอย ที่เคยเป็นศูนย์กลางการซื้อขายพลอย แหล่งใหญ่ของจังหวัดตราด รวมทั้งบทบาทของอาชีพต่าง ๆ ของผู้คนที่มีส่วน สัมพันธ์กับการค้าขายพลอย เช่น คนเดินพลอย หรือเด็กเดินพลอย เป็นต้น

วัดรัตนวาราม

วัดรัตนวารามแห่งนี้ เป็นวัดที่อยู่ใกล้ชายแดนประเทศไทยใกล้กับประเทศกัมพูชา ลักษณะจะเป็นวัดสวนป่าอยู่บนเนินภูเขาและพื้นราบ เนื้อที่รวมกว่า 70 ไร่เศษ อยู่กลางเมืองพลอยร้าง ปัจจุบันชาวบ้านโดยรอบได้แปลงจากเมืองพลอยเป็นสวนป่าผลไม้ ได้รับบริจาคที่ดินสร้างวัดของผู้มีจิตศรัทธา คือ นายสุรศักดิ์ อิงประสาร

โดยจะใช้เป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน โดยจะสร้างอาคารกุฏิที่พักสงฆ์ ศาลาบำเพ็ญบุญ พระอุโบสถ และอาคารต่าง ๆ ส่วนพื้นที่ที่เหลือโดยรอบจะทำการปลูกป่ารอบบริเวณวัดให้มีความร่มรื่น เพื่อให้มีความเงียบสงบเหมาะที่จะปฏิบัติธรรม

สถานที่ปฏิบัติธรรมอันเงียบสงบ ท่ามกลางสวนทุเรียน บนเนินภูเขาใกล้ชายแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา บรรยากาศร่มรื่น เหมาะกับการทำสมาธิทำจิตใจให้สงบ มีอาคารต่าง ๆ คอยอำนวยความสะดวกให้แก่พระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน

ทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด พบว่า

ดิน มีความเหมาะสมที่จะทำการเพาะปลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ทุเรียน เงาะ มังคุด และสับปะรด ฯลฯ ดินส่วนมากเป็นดินตื้น และดินเหนียวสีแดง บางบริเวณมีลักษณะเป็นดินกรวดเหมาะสมในการปลูกยางพารา ในบางบริเวณเป็นดินร่วนมีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอในการปลูกไม้ผล สำหรับดินนา และดินไร่ ซึ่งสามารถสร้างรายได้หลักให้แก่เกษตรกรชาวตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ได้เป็นอย่างดี

แหล่งน้ำธรรมชาติของตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ได้มาจากน้ำฝน แม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล น้ำฝนจึงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญต่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคของชาวตำบลบ่อพลอย

ทรัพยากรป่าไม้ของชาวตำบลบ่อพลอย เป็นป่าบก ป่าดงดิบ และป่าเบญจพรรณ ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ยาง ชุมแพรง กระบาก พนอง

ทรัพยากรป่าไม้ของชาวตำบลบ่อพลอยในปัจจุบัน พบว่าถูกบุกรุกทำลายไปเป็นจำนวนมาก นอกจากจะมีสาเหตุมาจากการขยายพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจของราษฎรแล้ว ยังมีปัญหาการแสวงโชค คือการขุดพลอย และการลักลอบตัดไม้ขาย เนื่องจากเป็นไม้แปรรูปที่มีราคา

แร้รัตนชาติ ได้แก่ พลอยแดง หรือทับทิมสยาม โกลเมน เพทาย ไพลิน เขียวส่อง ซึ่งพบในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ และบ้านนาง ตำบลประณีตในอำเภอเขาสมิง เป็นแร้รัตนชาติที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดตราดเป็นอย่างมาก คือพลอยแดง หรือทับทิมสยาม ซึ่งมีความสวยงาม ถือว่าเป็นสุดยอดของอัญมณีที่มีค่าสูงเป็นที่นิยมจนได้รับฉายาว่า เป็น “King Ruby” โดยมีผู้ขุดพบทับทิมสยามขนาดใหญ่ มีน้ำหนักถึง 38 กะรัต ที่อำเภอบ่อไร่ ในยุคต้นพลอย ประชาชน

ทั่วทุกสารทิศ จึงพากันอพยพมาตั้งถิ่นฐานในอำเภอบ่อไร่ เพื่อหวังเสียดจางจากการขาดพลอย จำนวนประชากรของตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคนั้น

การทำพลอยในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย มีทุกรูปแบบตั้งแต่ใช้แรงงานคนขุดด้วยมือ จนถึงการใช้เครื่องจักร เมื่ออัญมณีใต้พื้นดินลดน้อยลงผู้คนต่างพากันอพยพกลับถิ่นเดิมของตน เหมือนพลอยจำนวนมากถูกทิ้งร้างว่างเปล่า พื้นที่ที่เป็นหลุม บ่อดินถูกกักตเซาะพังทลาย

มรดกทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม

ไม้กฤษณา

หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าไม้หอม เป็นชื่อเรียกต้นไม้ที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Agilaria Malaccansis* Lank พบในป่าดงดิบของพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีความสูงประมาณ 20-30 เมตร เป็นไม้ไม่ผลัดใบ ลำต้นตรง เรือนยอดเป็นพุ่มทรงเจดีย์ เนื้อไม้สีขาว ดอกสีเหลืองมีกลิ่นหอม ออกดอกเป็นช่อเล็ก ๆ ไม้กฤษณา เป็นสินค้านำมาทำเครื่องหอมได้หลายชนิด เช่น นำมาสกัดเป็นหัวน้ำหอม นำมาเป็นส่วนผสมทำรูปหอม และยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดกลิ่นประกอบเครื่องหอมทุกชนิด แก้งไม้ให้ผิดธรรมชาติ

ไม้กฤษณาเกรดดีกิโลกรัมละไม่ต่ำกว่า 400,000 บาท

น้ำหอมจากไม้กฤษณาโตร่า 5,000-6,000 บาท

ไม้หลุมพอ

เป็นไม้ยืนต้นผลัดใบ สูงประมาณ 25-40 เมตร โคนต้นมักเป็นท่อนสูงใหญ่ เปลือกเรียบหรือตกรสะเก็ด เป็นแผ่นกลม บาง ๆ สีที่พบบ่อยได้แก่ สีชมพูปนน้ำตาล หรือเทาชมพู ลักษณะใบเป็นช่อมีใบย่อย 4 คู่ ออกดอกเป็นช่อสีเหลืองยาว 5-10 เซนติเมตร

ไม้สีละมับ

เป็นไม้ยืนต้นมีหลายพันธุ์ ลักษณะลำต้นตรง แผ่กิ่งก้านสาขา ออกเป็นพุ่มใหญ่ ยาว 5-6 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อสีขาวออก ผลเป็นพวงคล้ายลิ้นจี่ แต่มีขนาดเล็ก และหนามสั้นกว่า หนะดิบมีสีเขียว เมื่อสุกเต็มทีผลมีสีแดงคล้ำ เนื้อน้อย กว่าลิ้นจี่ มีน้ำหล่อเลี้ยงมาก มีรสชาติ เปรี้ยวอมหวาน ประโยชน์ของไม้สีละมับ เป็นไม้พุ่มบ้านที่ปลูกไว้ให้ร่มเงาแก่บ้านเรือนกันหมาแต่โบราณ เช่นเดียวกับไม้ผลชนิดอื่น ผลใช้รับประทานกันในครอบครัว เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องใช้ได้หลายชนิด เช่น ทำกังเรือ กระดุกเรือ หัวหมุดคันไถสำหรับทำนา บันไดบ้านเรือน เพราะเนื้อไม้แข็งแกร่งและคงทน สามารถทนแดดได้ดีมาก

แร่ธาตุและรัตนชาติกับกิมสยาม

สายแร่รัตนชาติที่เคยขุดค้นพบในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย มีพลอยสีต่าง ๆ เช่น แดง ชมพู เขียว ม่วง ไพลิน และโกเมน ตามหลักฐานประวัติศาสตร์เชื่อว่ามีการขุดพลอย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 ได้ส่งพวกกุลหล่าออกมาสำรวจค้นหาพลอยที่อำเภอบ่อไร่ และในสมัยรัชกาลที่ 5

พลอยแดงที่พบในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย จะมีสีสวย น้ำงาม เนื้อพลอยแกร่งกว่าที่อื่น ๆ เรียกชื่อพลอยแดงนี้ว่า “ทับทิมสยาม” หรือ “KING RUBY” ซึ่งมีผู้คนหลั่งไหลมาขุดพลอยกันจำนวนมากโดยระยะแรก ๆ สามารถขุดได้โดยอิสระ ในปี พ.ศ. 2524 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด เป็นผู้รับผิดชอบในการขุดหาแร่ในเขตพื้นที่ และได้อนุญาตให้เอกชนเช่าช่วงทำเหมืองพลอยในพื้นที่ดังกล่าว และตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมาการทำพลอยเริ่มซบเซาลง

พลอยในพื้นที่ที่ให้สัมปทานเริ่มหมดลง และการทำเหมืองพลอยได้ยุติลงประมาณในปี 2537 เพราะมีพลอยเหลือให้ขุดน้อยไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ปัจจุบันยังมีพลอยเหลืออยู่ในเขตพื้นที่แนวชายแดนที่เป็นเขตหวงห้าม เนื่องจากเป็นเขตความมั่นคงตามแนวชายแดนระหว่างประเทศ พลอยแดง หรือ “ทับทิมสยาม” จึงเหลือเพียงเรื่องเล่าขาน

พลอยแดงมีที่บ่อไร่แห่งเดียว
ในประเทศไทยเท่านั้น

ลักษณะพิเศษแข็งระดับ 9

1 กะรัต 10,000 บาท

2 กะรัต 50,000 บาท

การขุดพลอย

การขุดพลอย นอกจากอาศัยโชคช่วยแล้ว ยังมีวิธีการเฉพาะตัวในการค้นหาด้วย เช่น สังเกตสีของดิน ดูจากซีฟลอย ซึ่งก็คือแร่ไพร็อกซีนที่มีสีดำคล้ายนิลตะโก กระจายอยู่บนผิวดิน บางรายสังเกตุจากเพื่อนพลอยจำพวกเพทาย หรือพลอยน้ำค้าง นอกจากนั้นยังสังเกตได้จากตัวตุ๊กตุ่น ที่เคยเชื่อกันว่าเป็นอาหารของพลอยซึ่งคือแร่ไมก้าชนิดหนึ่ง

การขุดพลอยอีกแบบหนึ่งคือการใช้รถตักดิน โดยตักดินในชั้นที่ไม่มีพลอยออกไป แล้วขุดเอาชั้นกะสะที่มีพลอยมากองไว้ จากนั้นจึงใช้น้ำท่อใหญ่ฉีดไล่ล้างดินออกไป ปล่อยให้ส่วนของกรวดและพลอยไหลตามราง ลงไปที่จีก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า แยก ซึ่งก็คือเครื่องแยกพลอยออกจากกรวด จากนั้นจึงใช้แรงงานคัดพลอยด้วยการขุดพลอยแบบนี้เรียกว่า เหมืองฉีด

เมื่อพบร่องรอยดังกล่าวข้างต้นจึงเริ่มลงมือขุด โดยขุดหน้าดินทิ้งไปก่อน เพราะเป็นชั้นที่ยังไม่มีพลอย ชาวบ้าน เรียกดินชั้นนี้ว่า อีหลอก แล้วขุดต่อไปจนลึกประมาณ 2-3 ศอก หากพบชั้นหินกรวดที่เรียกว่า ชั้นกะสะ ซึ่งก็คือ หินบะซอลต์ หรือหินโคบกที่ชาวบ้านเรียกว่า ลูกร้อน จึงจะแน่ใจว่ามีพลอย เพราะพลอยจะอยู่ในชั้นกะสะซึ่งมีความหนา 10-30 เซนติเมตร บริเวณใดมีกะสะหนา มากอย่างที่ว่าเรียกว่า หนาขนาดศอก จะมีพลอยหนาแน่นมาก บริเวณใดพลอยน้อย คนขุดจะเรียกบริเวณนั้นว่า พลอยห่าง เมื่อได้ดินในชั้นกะสะขึ้นมาจึงจะนำมาล้าง และร่อนในตะแกรงตามลำห้วยที่อยู่ไม่ไกลจากแหล่งพลอย เพื่อแยกพลอยออกจากดินและก้อนกรวด

การละเล่นพื้นบ้าน ของเด็ก

กระโดดเชือก

วิธีเล่น เด็กจะตกลงกันว่า คนใดจะเป็นผู้แกว่งเชือกก่อน จะใช้เชือกเส้นใหญ่ไม่เก็นนี้วัก้อย สมัยเด็กจะใช้หวาย เถาวัลย์หรือเชือกที่ทำได้ ความยาวพอประมาณ เมื่อแกว่งแล้วจะท้วงหัวผู้เล่น ผู้เล่นที่เหลือจะเข้าไปกระโดดให้เชือกตกเข้าจังหวะจะเข้ากระโดดก็คนก็ได้ แต่ถ้าใครสะดุดเชือกแล้วเชือกหยุด ถือว่าตาย ต้องไปเป็นผู้แกว่งเชือกแทน

ภาษาและวรรณกรรม

ภาษาที่ประชาชนพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ ใช้ในการสื่อสารมีภาษาและสำเนียงการพูดเป็นภาษาไทยถิ่นกลาง ที่เรียกว่า ภาษามาตรฐานหรือภาษาทางราชการ ส่วนมากแตกต่างเรื่องเสียงวรรณยุกต์มีคำพูดที่มีลักษณะเฉพาะเป็นบางคำเท่านั้น ภาษาถิ่นของคนบ่อพลอยนั้นจะออกสำเนียงค่อนข้างหนัก เสียงดัง มักไม่มีหางเสียง บางครั้งเสียงดังคล้ายคนทะเลาะกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะ พื้นที่อยู่ติดชายทะเลจึงต้องพูดเสียงดังคล้ายตะโกนเพื่อให้ฟังชัดเจนสู้กับเสียงคลื่น

โพงพาง

วิธีเล่น เด็กจะจับมือกันเป็นวงกลม มีผู้เล่นโพงพางปิดตาอยู่กลางวง เด็กที่จับมือกันเป็นวงกลมจะร้อง “โพงเอ๊ยโพงพาง โพงพางเข้าสอดปลาตาบอด เข้าสอดโพงพางหนึ่งเตรียมตัว สองเปลี่ยนที่ สามเอาเลย” ซึ่งบทร้องอาจแตกต่างกันไปตามพื้นที่และจะถามโพงพางว่า “ปลาเป็นหรือปลาตาย” ถ้าโพงพางตอบว่า “ปลาเป็น” ทุกคนจะเปลี่ยนที่ได้ ถ้าโพงพางตอบว่า “ปลาตาย” ทุกคนต้องอยู่กับที่ โพงพางจะมาจับคนใดคนหนึ่งแล้วคลำดูที่ตัว แล้วทายว่าเป็นใคร ถ้าทายถูก คนนั้นต้องมาเป็นโพงพางแทน ถ้าทายผิดต้องเป็นโพงพางต่อไป

ที่จับ

วิธีเล่น จะแบ่งผู้เล่นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละเท่า ๆ กัน แล้วขีดเส้นเป็นแดน เมื่อเสร็จแล้วตกลงกันว่าฝ่ายใดจะตีก่อน (ตีครั้งละ 1 คน) ฝ่ายที่ตีก่อนจะร้องตีวิ่งข้ามแดนเข้าไปแตะตัวฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายตรงข้ามจะคอยจับตัวไว้ ถ้าถูกจับได้ และขาดเสียงตีต้องเป็นเชลย กลับฝ่ายตนไม่ได้ แต่ถ้าตีและแตะฝ่ายตรงข้าม แล้วตีกลับฝ่ายตนได้ คนที่ถูกแตะตัวต้องไปเป็นเชลย ผลัดกันตี ฝ่ายละครั้งและสามารถที่เข้าไปแตะตัวเพื่อช่วยเหลือพวกของตนที่เป็นเชลยอยู่ในฝ่ายตรงข้ามได้

กาปักไช้

วิธีเล่น จะใช้ลูกหมาก หรือ ลูกหินเป็นไช้ก็ได้ วางเป็นกองไว้ประมาณ 5-10 ลูก ขีดวงกลมล้อมไช้ให้มีรัศมีเหมาะกับขนาดของผู้เล่น เพราะผู้ที่แย่งไช้จะเข้าไปในวงกลมไม่ได้ จะใช้ส่วนแขนยื่นเข้าไปแย่งไช้ ถ้าวงกลมกว้างมากผู้เล่นจะเอื้อมไม่ถึง ผู้ที่เป็นกาจะใช้ลำตัวและแขนคล้องไช้ไว้โดยใช้มือ 2 มือ ยันพื้นให้เท้าคอยตีผู้เล่นที่จะเข้ามาแย่งไช้ ถ้าตีถูกใครคนนั้นต้องมาเป็นกาปักไช้แทน ถ้าถูกแย่งไช้จนหมด เพื่อน ๆ จะเอาไช้ไปซ่อน และปิดตาคนที่เป็นกาปักไช้ ถ้าหาไม่พบเพื่อนจะจูงหูให้ไปหยิบไช้ที่ซ่อนไว้กลับมากองที่เดิม และต้องเป็นกาปักไช้ต่อไป

การละเล่นพื้นบ้าน ของผู้ใหญ่

การละเล่นของผู้ใหญ่ จะมีให้เห็นไม่กี่อย่าง และมักจะเล่นกันตามเทศกาลงานบุญเป็นครั้งเป็นคราวเท่านั้น เช่น การเล่นสะบ้าล้อ ซึ่งมักจะนัดประชันแข่งขันกันระหว่างหมู่บ้าน ในงานทำบุญ วันสงกรานต์ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ชาวบ้านจะหยุดงานมาทำบุญที่วัด เมื่อเสร็จจึงสิ้นพิธีการบุญแล้ว จะมีการละเล่นกัน นับเป็นวันสนุกสนานร่วมกันในวันปีใหม่ คนที่ไม่มีกิจธุระ จะอยู่เป็นกองเชียร์ ทำให้การแข่งขันสนุกสนานขึ้น

สะบ้าล้อ

สะบ้าล้อในพื้นที่ยาบลพอลอย เดิมเป็นการละเล่นที่เล่นกันแทบทุกหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านก็จะมีทำเลที่แตกต่างกันออกไป ที่รวบรวมได้มีประมาณ 35 แม่ เช่น อีเข่า คือเอาเข่าเหน็บแล้วกระโดดให้สะบ้าล้อไปข้างหน้า อีจุ่ม คือเอาหัวแม่เท้าจุ่มเหน็บสะบ้าล้อ แล้วกระโดดให้สะบ้าล้อไปข้างหน้า อีชนข้าง อีชักชนหน้า อีชักชนหลัง อีหกรับ อีตบหาย อีตบคว่ำ แต่โดยทั่วไปนิยมเล่นกันมาจนถึงปัจจุบันเพียง 7 แม่เท่านั้น

ปอกเก็ด

เป็นกีฬาอีกชนิดหนึ่ง ที่ได้รับอิทธิพลมาจากกีฬาโครเก็ดของฝรั่งเศสเมื่อครั้งฝรั่งเศสเข้ามายึดครองเมืองตราด นิยมเล่นในเทศกาลวันนักขัตฤกษ์ ตรุษไทย

รำแม่ต

ชาวบ้านจะมารวมตัวกันประมาณ 20-30 คน มีวงดนตรีให้เสียงกลองและฉิ่งฉับจังหวะง่าย ๆ มีอาหารคาวหวานและสุราเป็นของเช่น ไห้ว ชาวบ้านนั่งบนเสื่อเป็น

กลุ่ม ๆ จุดเตนอยู่ที่ร่างทรงแม่ตที่กำลังร้ายรำ ร่างทรงเป็นชายวัยไม่น่าจะเกิน 30 ปี เขาเคี้ยวหมาก นุ่งผ้าถุง มีผ้าคล้องคอ โปกศีระ และ มีเล็บปลอมยาวสวมใส่ที่นิ้วทั้งสิบ จังหวะการร้ายรำไม่มีท่วงท่าพิเศษ แต่เข้ากับเสียงดนตรีตีเคาะวงเล็ก ๆ นั้น ชาวบ้านบอกว่านี่เป็นการรำแม่ตในพิธีขึ้นบ้านใหม่ ครอบครัวนี้ไม่มีคนเจ็บป่วย แต่ยืนยันว่ายังมีกรรำแม่ตเพื่อบรรเทาโรคภัยที่รักษาไม่หายอยู่ทั่วไปในหมู่บ้านแถบนี้

เถิดเทิง หรือการละเล่นเถิดน้องกลองยาว

การละเล่นเถิดเทิงหรือเถิดน้องมีการเล่นแพร่หลายอยู่ทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลบ่อพลอยและพื้นที่ทั่วไปของจังหวัดตราด เครื่องแต่งกาย ผู้เล่นแต่งตัวเลียนแบบเครื่องแต่งกายพม่า คือ ใส่เสื้อแขนกว้าง นุ่งโสร่ง มีผ้าโปกศีระ สำหรับผู้รำแต่งตัวตามสมัครใจแต่มีกนิยมใส่ผ้าสีฉูดฉาด ผัดหน้าทาแป้ง เพื่อให้ผู้ดูรู้สึกขบขัน

การเล่นรำสวด

เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ชาวตำบลบ่อพลอยได้เล่นในงานศพ หลังจากพระสวดอภิธรรม เพื่อจะอยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพให้คลายโศกเศร้า และไม่ว่าแห้วที่ต้องอยู่ตามลำพังกับผู้ตาย แต่ในปัจจุบันการเล่นรำสวดถือว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ โดยการที่ผู้เล่นหรือนักสวดรวมกันเป็นคณะ และรับจ้างรำสวดในงานศพ แต่เดิมเป็นชายล้วน ภายหลังมีหญิงบ้าง

ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

พื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย อุบนิสัยดั้งเดิมของคนตำบลบ่อพลอย เป็นคนใจดีมีเมตตาการุณาสูง เข้มแข็ง อดทน กิริยามารยาทประเพณีที่คนในท้องถิ่น ยึดถือปฏิบัติ ได้แก่

การแต่งกาย

การแต่งกายของชาวตำบลบ่อพลอย ได้พัฒนา มาตามยุคตามสมัยอย่างที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันมีความ ใกล้เคียงกับภาคกลางมาก ในอดีตชาวตำบลบ่อพลอย จะนิยมทอผ้าใช้กันเองแทบทุกครัวเรือน แต่ต่อมาเมื่อมี เสื้อผ้าสำเร็จรูปจำหน่ายผู้คนจึงนิยมซื้อหามาใช้มากขึ้น

ชายฐานะดี นิยมนุ่งกางเกงแพร สีดำเรียกว่า บังคั้น (บังหลิน) ถ้าเป็นคนหนุ่มจะนุ่งกางเกงแพรหลากสีสวมเสื้อ คอกกลมแขนสั้นแบบเสื้อกุยเฮง แต่ก็ยังมีบางส่วนที่นิยม นุ่งโจงกระเบน และขณะอยู่กับบ้านจะนุ่งกางเกงขาก๊วย ผ้าขาวม้าคาดเอว

ผู้หญิงเมื่ออยู่บ้าน จะนุ่งผ้าถุงสวมเสื้อคอกระเช้า หรือใช้ผ้าคาดอกกับผ้าโจงกระเบน ส่วนผู้สูงอายุนุ่งผ้า โจงกระเบนสวมเสื้อคอกระเช้าเมื่อไปงานพิธีการต่าง ๆ นิยม สวมเสื้อคอกลมแขนสั้นและเสื้อคอกลมแขนกระบอก

ประเพณีของคนในท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติ

อาหารที่มีชื่อและลักษณะไม่เป็นมงคล ไม่นิยมใช้ใน งานแต่งงาน ได้แก่ อาหารประเภทยา ต้มยำ ห่อหมก ฯลฯ ผลไม้ที่มีขนมีหนาม ได้แก่ ทูเรียน เงาะ ระกำ มังคุด เป็นต้น

ประเพณีการปลูกสร้างเรือนของชาวตำบลบ่อพลอย

ชาวตำบลหนองบอนมีความพิถีพิถันเป็นพิเศษ ในการปลูกสร้างเรือน เริ่มตั้งแต่เลือกสถานที่ เลือกชนิดไม้ที่จะนำมาใช้ปลูกบ้าน เลือกวันดีก่อนลงมือ ปลูกบ้าน หน้าบ้านจะต้องหันไปทางทิศไหนถึงจะดี เมื่อวางผังบ้านเรียบร้อยแล้ว ก่อนขุดหลุมฝังเสาต้องทำพิธี เช่น ช่างจะเป็นผู้วางผังบ้านโดยเลือกทิศทางที่เป็นมงคล โดยขุดกาบกล้วยเป็นรูปสามเหลี่ยม เรียกว่า “บาน” ไปวางไว้กลางผังบ้าน

ประเพณียี่เป็ง

หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เป็นชุมชนที่ในอดีต ประชาชนจากภาคเหนือ เข้ามาทำพลอยบ่อไร่ ตั้งรกรากจนมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก และตั้งชื่อ หมู่บ้านใหม่พัฒนาจนถึงปัจจุบัน เมื่อถึงเทศกาล ลอยกระทง ชาวเหนือที่อาศัยอยู่หมู่บ้านแห่งนี้ จะร่วมกันสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีของชาวล้านนา ด้วยการจัดประเพณีเดือนยี่เป็ง ติดโคมไฟสีสันและ ลวดลายต่าง ๆ ตามความเชื่อไว้สองข้างถนนรอบหมู่บ้าน เป็นการสื่อถึงดินแดน ล้านนาพลัดถิ่น แสงสีแห่งรัตติกาลสองข้างทางสร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวงานลอยกระทงในพื้นที่อำเภอบ่อไร่

ปรัชญาทางสังคมที่ชาวตำบลบ่อพลอย รับสืบทอดกันมาจากรุ่นก่อนๆ

เพื่อเป็นสิริมงคลแก่คนในสังคม หรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงประจำปีเทศกาล เช่น ตรุษสงกรานต์ เทศกาลเข้าพรรษา การทำขวัญข้าวทอดกฐิน ลอยกระทง ซึ่งนำมากล่าวเป็นเดือน ๆ ดังนี้

เดือน 5 ตรงกับประเพณีตรุษสงกรานต์ ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย วัดต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย จะทำบุญติดต่อกันหลายวัน

และกำหนดให้วันหนึ่งเป็นวันทำบุญฉลองทราย วัดที่อยู่ในละแวกเดียวกันจะกำหนดวันฉลองทรายไม่ให้ตรงกัน เพื่อจะได้นิมนต์พระวัดใกล้เคียงมาร่วมงานทำบุญฉลองทรายด้วยการทำบุญฉลองทราย เป็นอุบายของบรรพบุรุษที่สอนให้ลูกหลานขนทรายไปคืนวัด เนื่องจากทุกคนที่ไปวัดได้เคยไปเหยียบเอาดินเอาทรายของวัดออกไป

งานเทศน์มหาชาติ

ซึ่งเป็นฤดูผลไม้ชาวบ้านพื้นที่ตำบลบ่อพลอย จะนำผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาตกแต่งบริเวณพิธีสมมติให้เป็นป่าหิมพานต์ในคืนก่อนวันเทศน์มหาชาติต้องนิมนต์พระมาเทศน์คาถาพัน (เทศน์มหาชาติเป็นภาษาบาลี)

งานเดือน 6 ขึ้น 15 ค่ำ วันวิสาขบูชา

ตอนเช้าพุทธศาสนิกชนชาวตำบลบ่อพลอย จะพร้อมใจไปทำบุญยังวัดต่าง ๆ ตอนค่ำทุกวัดจัดเวียนเทียนและแสดงธรรมแก่ประชาชนในเดือนนี้ ยังมีประเพณีทำบุญถวายสลากภัต เนื่องจากเป็นฤดูผลไม้แต่ละวัดจะแจกสลากภัตในวันที่มีคนมาทำบุญ โดยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดใกล้เคียงมารับสลากภัต ที่พุทธศาสนิกชนจัดเตรียมมาถวาย มักเป็นผลไม้ที่หาได้ในเรือกสวนไร่่นาใส่ภาชนะที่สานจากไม้ไผ่หรืออื่น ๆ ก็ได้ตามแต่สะดวก พร้อมจัดอาหารคาวหวานไปทำบุญถวายทานด้วย

งานเดือน 11 ขึ้น 15 ค่ำ วันออกพรรษา

เป็นวันสิ้นสุดการจำพรรษาเป็นเวลา 3 เดือน หรือเรียกว่าวันปวารณา คือ เป็นวันที่พระสงฆ์กล่าวคำปวารณาเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ พระรูปใดมีข้อข้องใจเกี่ยวกับวินัยสงฆ์อนุญาตให้บอกกันได้ พุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันทำบุญยังวัดต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัด ถ้าวัดใดจัดให้มีงานตักบาตรเทโว ผู้ที่มาทำบุญจะอยู่ช่วยเตรียมงานสำหรับวันรุ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนา

งานเดือน 7 ขึ้น 5 ค่ำ สารทขนมจ้าง

ชาวบ้านจะห่อขนมจ้างหรือขนมต่าง ๆ ใ้หว่าบรรพบุรุษ โดยใช้ข้าวเหนียวขาวแช่กับน้ำค้างที่ได้จากขี้เถ้าไม้โกงกางแล้วนำมาห่อด้วยใบและ เป็นรูปสามเหลี่ยมมีสี่มุม มัดเป็นพวง แล้วนำไปต้มให้สุกจึมน้ำตาลอ้อย หรือใส่น้ำเชื่อมรับประทาน

งานเดือน 11 แรม 1 ค่ำ วันตักบาตรเทโว

วัดต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย จะจัดงานทำบุญตักบาตรหมื่นเวียน สับเปลี่ยนกันไป เป็นการจำลองเหตุการณ์เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ เชื่อกันว่าในวันนี้พระพุทธเจ้าต้องการเปิดโลกทั้ง 3 โลก ได้แก่ สวรรค์ มนุษย์ และนรก ให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นเป็นรูปธรรม ทางวัดจึงจัดริ้วขบวนอย่างยิ่งใหญ่ ประกอบด้วย นางฟ้า พระอินทร์ พระพรหม เทวดา เหล่าเทพบุตร ที่ลงมาส่งเสด็จจากสวรรค์และฝูงเปรตที่มาจากนรก ฝูงเปรต คือชาวบ้านที่สมัครใจช่วยเหลือวัดจะแต่งกายของตนให้ดูสะดุดตาโดยเขียนตามเนื้อตัว หน้าตา หรือนำกระดาษมาทำเป็นหัวสัตว์ หรือรูปอื่น ๆ ตามต้องการเพื่อใช้ขอมหัว โดยมีจุดมุ่งหมายสะท้อนให้เห็นว่า ขณะที่พวกเขาอยู่ในโลกมนุษย์ได้ทำบาปกรรมใดไว้บ้าง เมื่อตายแล้วต้องไปชดใช้กรรม ทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส เพื่อให้คนเกิดความสำนึกที่จะสร้างบุญละเว้นบาป ปัจจุบันการตักบาตรเทโว นอกจากให้คติแง่คิดดังกล่าวแก่ชาวพุทธแล้ว ยังมีผลพลอยได้แก่วัดอีก คือ ได้รับเงินทำบุญสำหรับใช้จ่ายบูรณปฏิสังขรณ์วัดอีกด้วย

ภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีตำบลบ่อพลอย

ด้วยสภาพสังคมพื้นที่ตำบลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ เป็นสังคมเกษตรกรรม ชาวบ้านมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติด้วยการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองและในธรรมชาติ นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้ สะท้อนถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา และมีการนำมาประยุกต์ผสมผสานกับวิทยาการความก้าวหน้าพัฒนาเป็นเทคโนโลยีท้องถิ่นได้อย่างผสมกลมกลืนกับสภาพสังคมในท้องถิ่นปัจจุบัน ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่นที่ปรากฏในวิถีชีวิตของชาวตำบลบ่อพลอย สามารถแยกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านการทำมาหากิน ด้านการรักษาโรค และด้านการกินอยู่

ภูมิปัญญาด้านการทำมาหากิน

ด้วยวิถีชีวิตชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ ได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหาอุปสรรคด้วยประสบการณ์ ทำให้เกิดความพยายามที่จะคิดประดิษฐ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้บางอย่างได้พัฒนาเป็นเทคโนโลยีพื้นบ้านใช้กันอย่างแพร่หลาย ยกตัวอย่างเช่น

เครื่องมือทำนา

การทำนาเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนภูมิปัญญาความรู้ ความสามารถในการคิดประดิษฐ์ เครื่องมือทำนาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กล่าวคือ การทำนาของชาวตำบลบ่อพลอย เดิมนิยมใช้ควายไถนา 2 ตัว เหมือนการเทียมพระโคไถในพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งแตกต่างกับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย อาจจะเนื่องมาจากพื้นที่นาส่วนมากเป็นตุ่มหรือนาหนอง ซึ่งในฤดูฝนน้ำจะลึกมาก ประมาณ 75-100 เซนติเมตร สภาพดินค่อนข้างเหนียวได้ยาก จึงต้องใช้กำลังแรงควาย ช่วยฉุดคันไถถึงตัว ด้วยเหตุนี้ เครื่องมือทำนาจึงต้องประดิษฐ์ขึ้นให้เหมาะกับการใช้งาน เช่น แอก หัวหมู คันไถ

เครื่องรีดยางไฟฟ้า

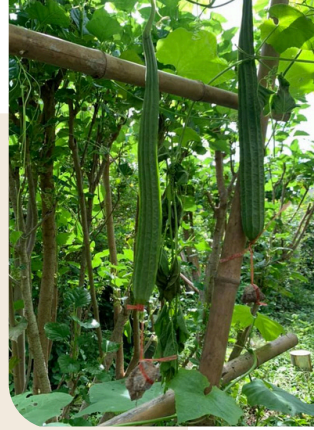
นิยมใช้ทั่วไปทั้งในพื้นที่ตำบลบ่อพลอย และทั่วทุกพื้นที่จังหวัดตราด เพราะช่วยประหยัดเวลา และเกษตรกรรสวนยางไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการรีดยางแผ่นอีกต่อไป เครื่องรีดยางไฟฟ้า เป็นวิธีการนำพลังงานไฟฟ้ามาใช้หมุนเครื่องรีดยางแทน ครั้งแรกได้ทดลองนำเครื่องยนต์จากรถมอเตอร์ไซด์เก่า ๆ แบบจิ้งหะดัดแปลงห้องเกียร์ให้ใช้งานได้ นำไปติดตั้งใช้กับเครื่องรีดยางพารา ทำให้เครื่องรีดยางพาราสามารถทำงานด้วยกระแสไฟฟ้าโดยไม่ต้องใช้มือหมุนให้เหนื่อยแรง

อีกต่อไป ซึ่งเป็นการลงทุนที่ประหยัด ในขณะที่การทำงานมีประสิทธิภาพ เกษตรกรสามารถทำใช้เองได้ ในราคาไม่เกิน 1,000 บาท ต่อมาได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพ ทดลองนำเกียร์รถยนต์มาทดลองใช้ แทนเครื่องรถมอเตอร์ไซด์เก่า ซึ่งสามารถทำงานได้รวดเร็วกว่า ใช้เงินลงทุนประมาณ 4,600 บาท ปัจจุบันเครื่องรีดยางด้วยไฟฟ้าทั้ง 2 แบบนี้ได้เผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางทั้งในจังหวัดตราด และต่างจังหวัด

เครื่องมือบวบถ่วงหิน

การปลูกบวบ เกษตรกรมักจะมีปัญหาที่ผลโตแล้วจะโค้งงอ ทำให้ไม่สวยไม่น่ารับประทาน ไม่สะดวกที่จะปอกเปลือก และทำให้ขายไม่ได้ราคา “บวบถ่วงหิน” เป็นวิธีการทำให้ผลบวบตรงอย่างง่าย ๆ เมื่อผลบวบโตขนาดยาวประมาณ 5-6 นิ้ว ใช้เชือกมัดผูกก่อนหินน้ำหนักพอประมาณ นำไปผูกติดกับजूจส่วนปลายของผลบวบ น้ำหนักของหินจะเป็น ตัวถ่วงรูปทรงของบวบในขณะที่เจริญเติบโต จะเกิดรูปทรงบวบที่เหยียดตรงงดงาม

เครื่องมือหัตถกรรม สมุก ของพื้นบ้านของชาวชอง

เป็นงานฝีมือของชาวไทยหรือชนพื้นเมืองอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดสร้างสรรค์ นำวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ อย่างสวยงาม เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน วิชาความรู้นี้ได้มีการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แต่ปัจจุบันงานจักสานหรืองานหัตถกรรม ได้ค่อย ๆ สูญหายไป โดยเฉพาะงานจักสานบางอย่างของชนกลุ่มน้อย

ชาวชองนิยมทำสมุกขึ้นใช้เองทุกครัวเรือน มีหลายขนาด มีลวดลายแตกต่างกัน บางอย่างมีฝาครอบด้วย เนื่องจากชาวชองจะนิยมใช้เป็นภาชนะอเนกประสงค์คล้ายกับตะกร้า กระบุง สำหรับใส่ใส่ข้าวสาร ปลา อาหาร ผัก หรือแม้กระทั่งใส่ผีเรือน ลูกปัดสีต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ต้องมีไว้ทุกบ้าน อาศัยการใช้งานสมุกจะอยู่ได้นานเช่นเดียวกับเครื่องจักสานประเภทหวาย

สมุกของชาวชองจะมีน้ำหนักเบา หากใช้เป็นภาชนะใส่สิ่งของมักไม่นิยมทำฝาปิด นิยมสานเป็นลวดลายไม่ก็ลาย เช่น ลายสอง ลายสาม แต่ไม่จำกัดขนาดแล้วแต่ประโยชน์ ใช้สอยขนาดใหญ่มาก ๆ จะใส่ข้าวสารได้เป็นถังทีเดียวและนิยมทำลวดลายถี่ ถ้าขนาดเล็กส่วนใหญ่จะใช้น้ำติดตัวไปใส่ปลา หาผักในป่า หรือเรือสวน จะมีสาแหรกใส่เพื่อหิ้วให้สะดวกขึ้น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการกินอยู่

อาหารท้องถิ่นหรืออาหารพื้นเมืองที่ปรากฏในวิถีชีวิตของชาวบ้านพื้นที่ตำบลบ่อพลอย และอาหารที่มีตามฤดูกาล ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่าย โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองและในธรรมชาติมาก่อนให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างกลมกลืนสอดคล้องกับธรรมชาติ และความรู้ดังกล่าวได้เรียนรู้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันในการถนอมอาหาร การแปรรูป เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น

อาหารและของหวาน

หมูต้มชะมวง

นิยมใช้เนื้อหมูบริเวณสะโพก หั่นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดพอเหมาะ เลือกใบชะมวงไม่อ่อนหรือแก่เกินไปนำไปลนไฟให้ใบตายningก่อน แล้วฉีกเป็น

ชิ้นเล็ก ๆ ต่ำหอมหัวเล็ก กะปิ กระเทียม ตะไคร้ พอแหลก นำไปผัดให้หอมแล้วจึงนำหมูลงผัด เติมน้ำพอท่วม เตือดแล้วใส่ใบชะมวง จากนั้นปรุงรส ชิมให้ออก 3 รส ด้วยน้ำปลา น้ำตาล อ้อย เคี้ยวให้หมูเปื่อย เปรี้ยว เค็ม หวาน

หมกไก่

ลักษณะคล้ายห่อหมก โดยใช้ไก่หั่นเป็นชิ้นพอดีคำ นำมาคลุกกับหัวปลีอ่อนหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ และผสมเครื่องแกงคลุกให้เข้ากัน ตอกไข่ไก่ใส่ ปรงด้วยน้ำปลา ผงชูรส โรยหน้าด้วยใบแมงลักเพิ่มความหอม ห่อด้วยใบตองกลัดด้วยไม้ นำไปนึ่งประมาณ 30-45 นาที

ขนมชั้นเมืองตราด

เป็นขนมไทยแท้แต่โบราณที่ใช้ในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน ทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่และรับรองบุคคลสำคัญและแขกผู้ใหญ่ งานไหว้งานเลี้ยงที่แสดงความยินดี มีสีสันแดงสลับขาวที่งดงามสะดุดตาที่ได้จากสีครึ่งแดงเข้มตามธรรมชาติ อย่างมีเอกลักษณ์ และรสชาติที่หอมหวานมันอร่อย จากฝีมือชั้นครูทำขนมของคนเมืองตราด ขนมชั้นเมืองตราดจึงได้รับการยอมรับให้เป็นขนมนางเอก ขนมชั้นเมืองตราด จะมีลักษณะพิเศษคือนับชั้นและลอกออกเป็นชั้น ๆ ได้โดยไม่ติดมือ และกว่าจะเป็นขนมชั้นที่มีคุณภาพดังกล่าวได้ ผู้ทำขนมจะต้องใช้เทคนิคและฝีมือที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อย่างละเอียดอ่อน ทุกขั้นตอน

ข้าวเกรียบปากหม้อ

เป็นอาหารท้องถิ่นของจังหวัดตราด รับประทานเป็นของว่างมีไส้ที่ทำด้วยกุ้งหรือหมู สำหรับจังหวัดตราด ทำข้าวเกรียบปากหม้อต่างจากที่อื่น ในส่วนของการปรงไส้ และมีน้ำจิ้ม แต่งกวาดองให้รับประทานด้วยกัน

ข้าวเหนียวอ่อน

เป็นขนมในท้องถิ่นของจังหวัดตราดอีกชนิดหนึ่งใช้รับประทานเป็นขนมหวาน โดยทั่วไปทำด้วยแป้งข้าวเจ้าละลายกับน้ำตาลโตนดหรือน้ำตาลมะพร้าว มีไส้ทำด้วยถั่วหรือมะพร้าว กินกับน้ำตาลคลุกงา

ข้าวเหนียวหวานหรือข้าวเหนียวอ่อนเป็นขนมหวานที่ชาวตำบลบ่อพลอยและคนตราดนิยมรับประทานเป็นของว่าง ตัวแป้งด้านนอกมีสีออกน้ำตาล ส่วนไส้มีถั่วเขียวคลุกเคล้ากับมะพร้าวขูดเป็นส่วนผสม และมีตัวแป้งเหนียวนุ่ม นิยมรับประทานกันในทุกฤดูกาล ข้าวเหนียวหวานหรือข้าวเหนียวอ่อน ตัวแป้งจะมีส่วนผสมของน้ำตาลอ้อย เมื่อแป้งสุกใช้ไม้ปาด ยกแผ่นแป้งมาวางบนหลังถาด ใส่ไข่และห่อม้วนเป็นแท่งกลม ปิดหัวท้าย ไส้ขนมจะทำโดยการต้มถั่วเขียวให้เปื่อยนำมาผสมกับมะพร้าวทึนทึกหรือมะพร้าวแก่ที่ขูด ปรงรสด้วยเกลือและน้ำตาลเติมงาคั่วลงไป คลุกเคล้าผสมให้เข้ากัน ปรงรสให้มีรสเค็ม เพื่อตัดกับรสหวานของตัวแป้งซึ่งมีรสชาติอร่อยมาก

ขนมน้ำตาลชักหรือตังเม

“ตังเม” คือ ขนมชนิดหนึ่งทำด้วยน้ำตาลหรือน้ำอ้อยที่เคี่ยวจนเหนียว สำหรับที่จังหวัดตราดมีขนมที่ทำคล้ายกับตังเม แต่มีลักษณะแตกต่างเป็นพิเศษจากตังเม ที่อื่น ๆ โดยการคิดประดิษฐ์เครื่องมือภูมิปัญญาชาวบ้าน

มาใช้ดีน้ำตาลให้เหนียวนุ่ม จึงเรียกขนมตังเมชนิดนี้ว่า “ขนมน้ำตาลชัก” ก่อนนั้นมักจะนิยมทำกินกัน ในท้องถิ่นทั่วไป ขนมน้ำตาลชักหรือตังเม มีขั้นตอนที่สำคัญ 2 ขั้นตอน คือ การเคี่ยวน้ำตาล และการชักน้ำตาล หรือตีนวล

ขนมสากกะเบือรุน

ขนมพื้นบ้านโบราณของจังหวัดตราด สันนิษฐานกันว่าเป็นขนมของชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดตราด ชื่อขนมอาจเนื่องมาจาก มีการนำสากกระเบือมาใช้ในการนวดแป้งให้เหนียว ชาวบ้านจะทำขนมนี้ในช่วงที่มีงานบุญ งานเทศกาลหรือประเพณีสำคัญ ๆ โดยการนำแป้งข้าวเหนียวนวดผสมกับน้ำเปล่า คลุกเคล้าให้เข้ากัน ต้มน้ำให้เดือด แล้วนำแป้งปั้นเป็นก้อนแบน ๆ ใส่ลงไปนึ่งน้ำต้มที่กำลังเดือด เมื่อแป้งลอยตัวขึ้นมา ให้ตักใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ ใช้สากกะเบือค่อย ๆ ตาคลุกเคล้าให้ส่วนผสมของแป้งเข้ากันจนเหนียว แล้วตักส่วนผสมของแป้ง ปั้นเป็นก้อนกลมขนาดพอคำคลุกเคล้ากับถั่วลิสงบดละเอียด งาขาว ผสมกับน้ำตาลอ้อย ตักใส่จานรับประทานได้ ซึ่งจะมีรสชาติหวาน หอม เนื้อเหนียวนุ่ม

ขนมเทียน

หรือ ขนมมมสาว ทางภาคเหนือเรียกว่า ขนมจ็อก ซึ่งเป็นขนมที่นิยมใช้ในงานบุญโดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ แต่เดิมมีไส้มะพร้าวและไส้ถั่วเขียว แต่ในปัจจุบันมีการดัดแปลงไส้ขนมจ็อกออกไปหลากหลายมาก ชาวจีนใช้ขนมเทียนในการไหว้บรรพบุรุษช่วงวันตรุษและวันสารท ไส้เป็นถั่วเขียวววนบด ถ้าแบบเค็มจะใส่พริกไทยและเกลือ แบบหวานใส่มะพร้าวและน้ำตาลลงไปเพิ่ม ถ้าตัวแป้งทำด้วยแป้งถั่วเรียกขนมเทียนแก้ว ในพิธีกรรมของชาวชองจะใช้ขนมเทียนในพิธีไหว้ผีหิ้งด้วย

กระยาสารท

เป็นขนมไทย ทำจากถั่ว งา ข้าวคั่ว และน้ำตาล มักทำกันมากในช่วงสารทไทย แรม 15 ค่ำ ปลายเดือน 10 และบางท้องถิ่นนิยมรับประทานกับกล้วยไข่ มีกล่าวถึงในนิราศเดือน ว่าขนมกระยาสารทเป็นขนมโบราณ มีความพิเศษตรงที่เป็นขนมสำหรับงานบุญประเพณีของไทย เรียกได้ว่าเป็นขนมที่มีประเพณี และวันเวลาเป็นของตัวเองชัดเจนมากเลยทีเดียว จนอาจจะทำให้หลายคนนึกสงสัยขึ้นมาได้ว่าทำไมขนมกระยาสารทหอมหวานที่เป็นแพเหนียว ๆ นี้ จึงมีความสำคัญมากเสียจนต้องจัดพิธีทำบุญด้วยขนมกระยาสารท

ขนมมัดใต้

ซึ่งเป็นขนมพื้นบ้านพื้นเมือง ปัจจุบันจะหาทานได้ยากมักทำเฉพาะช่วงเทศกาลถือเป็นขนมโบราณ ช่างในใต้จะประกอบด้วยถั่วเหลืองโคลกปรุงรสด้วยเครื่องเทศ พริกไทย และมันหมู หอมมันกลิ่นเครื่องเทศ

มาที่นี่แล้วคุณจะได้สัมผัสกับอะไร?

การทำอุตสาหกรรมเหมืองพลอย การขุดพลอย

บรรยากาศน้ำตกธรรมชาติ ฝ น้ำตกคลองแก้ว

สถานที่ปฏิบัติธรรม ท่ามกลางป่าผลไม้มงคินภูเขา
อยู่ใกล้ชายแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา

มรดกทางธรรมชาติของตำบลบ่อพลอย เช่น
ไม้กฤษณา ไม้หอมพอ ไม้สีละมัน แร่รัตนชาติและทับทิมสยาม

การละเล่นต่าง ๆ วัฒนธรรม ประเพณี
จนกระทั่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวตำบลบ่อพลอย
ได้สัมผัสกับบรรยากาศท่ามกลางภูเขาและป่าไม้

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คณะนิติศาสตร์

41 ม.5 ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000

อาคารเรียนรวม ชั้น 1 (อาคาร 10)

โทร: 039-471471, 039-319111-3 ต่อ 11500, 11590

มือถือ: 086-4403210 โทรสาร: 039-471471

Email: law@rbru.ac.th

Website: <http://www.law.rbru.ac.th>